

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**ПРАВОВИЙ ВИМІР
КОНСТИТУЦІЙНОЇ ТА КРИМІНАЛЬНОЇ
ЮРИСДИКЦІЇ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ**

ШОСТІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ

14 квітня 2023 р.
м. Одеса

МАТЕРІАЛИ
міжнародної щорічної наукової дистанційної конференції

ОДЕСА
ОНУ
2023

**УДК 378.4(477.74):340(063)
П68**

Укладачі:

С. В. Пілюк, кандидат юридичних наук, доцент;

О. В. Нарожна, старший викладач.

За загальною редакцією:

Т. В. Степанової, доктора юридичних наук, професора;

О. А. Чувакова, доктора юридичних наук, професора.

*Рекомендовано до друку вченою радою
економіко-правового факультету ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 8 від 24 квітня 2023 року*

П68 **Правовий** вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі. Шості юридичні читання : збірник тез доповідей Міжнародної щорічної дистанційної наукової конференції (14 квітня 2023 року, м. Одеса) / За заг. ред. Т. В. Степанової, О. А. Чувакова; уклад. С. В. Пілюк, О. В. Нарожна – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2023. 198 с.

ISBN 978-617-689-473-5

Збірник тез доповідей підготовлено за матеріалами Міжнародної щорічної дистанційної наукової конференції, яка відбулась в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова 14 квітня 2023 року.

Призначено для науковців і практиків, аспірантів та студентів з юридичних спеціальностей.

УДК 378.4(477.74):340(063)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ТА ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

В. В. Борщенко

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НОВІТНІХ ПРАВ ЛЮДИНИ 9

Я. В. Гречаний

ЕЛЕКТРОННИЙ РЕЦЕПТ НА ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ: ПОЗИТИВНІ
ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ 11

М. Г. Гречка

ЗВОРОТНА ДИСКРИМІНАЦІЯ – ЯК НЕГАТИВНИЙ ПРОЯВ
ДИСКРИМІНАЦІЇ У СУСПІЛЬСТВІ 14

К. О. Каряжа

ОТРИМАННЯ УКРАЇНОЮ СТАТУСУ КАНДИДАТА В ЄС:
СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ 18

Є. Г. Корчевна

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЄСПЛ 22

З. В. Кузнєцова, Е. А. Кузнєцов

ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ РОЗВИТКУ
ПРИНЦИПІВ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ 26

А. С. Платонова

ПИТАННЯ ЛЕГІТИМНОСТІ МОСКОВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ
НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ 32

М. О. Ровний

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРОГАЛИНИ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ 36

С. С. Синєгрибова

ОСНОВНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА
РЕГЛАМЕНТАЦІЯ 39

<i>Т. Ю. Тарасевич</i> РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРИНЦИПІВ У СФЕРІ БІОМЕДИЦИНИ	44
--	----

<i>О. О. Трофименко</i> ПОНЯТТЯ КІБЕРПРОСТОРУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	49
---	----

СЕКЦІЯ 2

КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ПРАВОСУДДЯ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

<i>Д. М. Балабан</i> ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ РЕЗИДЕНТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В МЕРЕЖІ «ІНТЕРНЕТ»	54
---	----

<i>Л. Г. Бзова</i> МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ТА ЗАОХОЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ	59
---	----

<i>І. Г. Гриневич</i> ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ СПРАВ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ РОЗГЛЯДУ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ	62
---	----

<i>Н. В. Дараганова</i> ПРИЧИНИ, ЩО СТОЯТЬ НА ЗАВАДІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФСПІЛКАМИ ПОВНОВАЖЕНЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ	67
---	----

<i>І. А. Загорін</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ СЛОВА	70
--	----

<i>Є. О. Ігнатенко</i> ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДУ ТА ПОРЯДКУ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЄСПЛ	73
--	----

<i>Н. В. Каравайченко</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОМІРНОГО ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВВЕДЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	76
--	----

<i>А. С. Копайгора</i> ЕЛЕКТРОННЕ СУДОЧИНСТВО В УКРАЇНІ	80
<i>А. В. Левенець</i> ПРИНЦИПИ СУБСИДІАРНОСТІ ТА СВОБОДИ РОЗСУДУ ДЕРЖАВИ У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	83
<i>С. А. Миргородський</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	86
<i>О. Р. Савченко</i> ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ «ЕСТОПЕЛЬ» В ГПК УКРАЇНИ	90
<i>А. В. Салашина</i> ЗАХИСТ ПРАВА ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ	94
<i>Т. В. Степанова</i> ПРЕДСТАВНИЦТВО ІНТЕРЕСІВ ОСОБИ ЯК ГАРАНТІЯ ДОДЕРЖАННЯ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В ДЕРЖАВІ	97

СЕКЦІЯ 3

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ ТА КРИМІНАЛЬНО- ВИКОНАВЧЕ ПРАВО: ДОКТРИНА, ЗАКОНОДАВСТВО ТА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

<i>М. Є. Григор'єва</i> ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	102
<i>К. В. Довга</i> ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКУ ЩОДО ЗАХИСТУ ВІТЧИЗНИ, НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ ЯК ОБСТАВИНА, ЩО ВИКЛЮЧАЄ КРИМІНАЛЬНУ ПРОТИПРАВНІСТЬ ДІЯННЯ	106

<i>А. В. Желдубовська</i> ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ	110
<i>М. С. Кисельова</i> КРИМІНОГЕННИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПАНДЕМІЇ (COVID-19) В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	112
<i>М. Г. Колодяжний</i> НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ БАЗИС УБЕЗПЕЧЕННЯ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ	116
<i>Л. F. Mataieva</i> CERTAIN VICTIMOLOGICAL FACTORS OF MARTIAL LAW: UKRAINIAN REALITIES	120
<i>Т. О. Михайліченко</i> ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ УКРАЇНОЮ КОНВЕНЦІЇ МЕДІКРАЙМ: RES HAERET	123
<i>О. А. Морозовська</i> ГЕНЕЗИС КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ ВВЕДЕННЯ В ОБІГ НА РИНКУ УКРАЇНИ НЕБЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ	127
<i>Б. М. Орловський</i> КРИМІНОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ТА МЕТА НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ	131
<i>Т. О. Павлова</i> ВИДИ ПОКАРАНЬ ЗА ПРОЕКТОМ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	134
<i>О. О. Пащенко</i> ПРАВА ЗАСУДЖЕНИХ ТА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ: ПРОБЛЕМИ КОРЕЛЯЦІЇ	137
<i>Р. В. Семенюк</i> СІМ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК РИКОШЕТНІ ЖЕРТВИ ШАХРАЙСТВА	141

Ю. В. Слюсаренко ПСИХІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ЯК ФАКТОР ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ	144
М. І. Смолкін ОСНОВНІ ЕТАПИ КОДИФІКАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	147
Д. Е. Степанова КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА УМИСНОГО СЕРІЙНОГО ВБИВЦІ	150
О. А. Чуваков «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА»: ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ПОНЯТТЯ	156
В. В. Шадюк СИСТЕМА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ І РОЗМЕЖУВАННЯ	160

СЕКЦІЯ 4

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ, КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Г. К. Авдєєва СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	165
В. Д. Вініцька ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	169
О. О. Кіріл ПРОБЛЕМИ ДОКАЗУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРО КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ	173

<i>О. М. Миколенко</i> ПРАВОВІ КОЛІЗІЇ ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	176
<i>М. С. Москаленко</i> ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	179
<i>О. В. Нарожна</i> КРИМІНАЛІСТИЧНА МОДЕЛЬ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ПОСЯГАНЬ НА КУЛЬТУРНУ СПАДЩИНУ	182
<i>К. В. Руденко</i> ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	186
<i>В. І. Русских</i> ІНСТИТУТ ВІДВОДІВ ЯК ГАРАНТІЯ ЗАКОННОСТІ ПРАВОСУДДЯ	190
<i>А. С. Швець</i> ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ У ДОСУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	194

МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ТА ЗАОХОЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Підписуючи міжнародні договори про захист прав людини, кожна держава зобов'язується індивідуально вживати заходів для забезпечення реалізації кожним своїм громадянином прав, що охороняються цими договорами. Організація Об'єднаних Націй має складну систему заохочення і захисту прав людини з універсальним масштабом, за допомогою якої уряди регулярно переглядаються у зв'язку з реалізацією цих прав.

Само собою зрозуміло, що захист і сприйняття прав людини в кінцевому рахунку залежить, і, по суті, від розвитку і механізмів на національному рівні. У кожній країні здійснення прав залежить від національних законів, політики, процедур і механізмів. Тому вкрай важливо, щоб права людини були частиною національних конституційних і правових систем, щоб фахівці в галузі правосуддя були навчені застосуванню стандартів прав людини, а порушення прав людини засуджувалися і каралися. Національні стандарти мають більш прямий вплив, а національні процедури є більш доступними, ніж ті, що діють на регіональному та міжнародному рівнях [1].

Європа має потужну систему захисту прав людини за ініціативою Ради Європи, наріжним каменем якої є Європейська конвенція з прав людини, з її Європейським судом з прав людини в Страсбурзі.

Рада Європи, яка налічує 47 держав-членів, відіграє ключову роль у просуванні прав людини в Європі. Її основним документом з прав людини є Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод (також відома як Європейська конвенція з прав людини – ЄКПЛ). Цей текст був прийнятий усіма державами-членами Ради Європи як умова вступу до Організації. Він був прийнятий в 1950 році, але вступив в силу лише через три

роки. Він визначає громадянські та політичні права, а його основна сила полягає у пов'язаному з ним механізмі реалізації – Європейському суді з прав людини. Цим Судом і його юриспруденцією захоплюються в усьому світі; Організація Об'єднаних Націй, конституційні суди багатьох країн та інших регіональних систем часто посилаються на неї.

Документи з прав людини відображають наше найсучасніше розуміння того, чого вимагає людська гідність. Але ці інструменти завжди будуть відставати, оскільки питання, які вони охоплюють, є визнаними, а не тими, які через їх системність і глибоке коріння в суспільстві ми не визнаємо правами або порушеннями прав.

Нормотворча робота Ради Європи полягає у пропонуванні Комітету міністрів нових норм права у відповідь на соціальні заходи, що вживаються для вирішення проблем, з якими стикаються держави-члени у своїй сфері компетенції. Це може включати пропонування нових правових стандартів або адаптацію існуючих. Так еволюціонують процедури Європейського суду з прав людини, щоб зберегти його ефективність. І саме таким чином були прийняті положення, спрямовані на скасування смертної кари, і з'явилися нові документи, засновані на Конвенції, такі як Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, прийнята в 2005 році.

Таким чином, документи з прав людини будуть переглядатися і просуватися ще довго. Наше розуміння, судова практика і, перш за все, наша боротьба, будуть продовжувати сприяти, просувати і розширювати права людини на постійній основі. Той факт, що положення конвенцій і договорів розчаровують наші очікування, оскільки вони недостатньо амбітні, не повинен бути підставою ставити під сумнів надію, яку права людини втілюють для людства. Міжнародне право прав людини часто відстає від того, на що сподіваються правозахисники, але воно також залишається їхньою найнадійнішою опорою.

Як ми можемо гарантувати, що ці механізми захисту працюють? Хто або що гарантує, що держави дотримуються своїх зобов'язань?

На національному рівні це роблять суди – коли документи з прав людини ратифіковані або включені у внутрішнє законодавство. Однак, залежно від країни, вона також може включати, зокрема, офіси омбудсменів, комітети або ради з прав людини або парламентські комітети.

На сьогоднішній день існує три постійно діючих суди, які виступають в якості спеціальних контролюючих органів за реалізацією прав людини: Європейський суд з прав людини, Міжамериканський суд з прав людини і Африканський суд з прав людини і народів (CAfDHR). Міжамериканський суд з прав людини був заснований Організацією американських держав в 1979 році для тлумачення і застосування Американської конвенції з прав людини. Африканський суд є найновішим регіональним судом, створеним у 2004 році. Він вирішує справи відповідно до Африканської хартії прав людини і народів і щодо держав-членів Африканського союзу. Його судді, що базуються в Аруші, Танзанія, були обрані в 2006 році. Вона винесла своє перше рішення в 2009 році, заявивши, що не має компетенції виносити рішення у справі *Yogombaye v. Senegal* [1].

Отже, міжнародні механізми захисту та заохочення прав людини - це система міжнародних документів, які визначають права людини та зобов'язання держав щодо їх захисту та реалізації.

Література

1. Manuel pour la pratique de l'éducation aux droits de l'homme avec les jeunes URL: <https://www.coe.int/fr/web/compass/legal-protection-of-human-rights> (дата звернення: 8.04.2023).

І. Г. Гриневич

здоб. І курсу магістратури економіко-правового факультету

ОНУ імені І. І. Мечникова

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Левенець

ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ СПРАВ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ РОЗГЛЯДУ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Європейський суд з прав людини (далі – Суд, ЄСПЛ) був запроваджений як контрольний механізм захисту прав, передбачених Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року та протоколами до неї (далі – Конвенція, ЄКПЛ). Для досягнення цієї мети, Суд наділяється відповідною компетенцією, а саме:

- 1) розглядати міждержавні та індивідуальні скарги на порушення зобов'язань держави, передбачених Конвенцією;
- 2) здійснювати тлумачення положень Конвенції;
- 3) надавати консультативні висновки за запитом Комітету Міністрів РЄ, а з 1 серпня 2018 року – також за запитом вищих судових установ держав-членів Конвенції.

Що стосується розгляду міждержавних та індивідуальних скарг, практика показує, що індивідуальних скарг в діяльності ЄСПЛ переважна більшість.

Щодо суб'єктного складу, то за першою категорією справ (міждержавні) як позивачем, так і відповідачем може бути тільки держава, яка є учасницею ЄКПЛ. Щодо індивідуальних скарг, то по ним заявником може бути будь-яка фізична особа, яка знаходиться під юрисдикцією держави-учасниці ЄКПЛ, а також юридична особа приватного права (неурядові організації, підприємства та ін.). Виходячи зі змісту ст. 14 ЄКПЛ, яка містить заборону будь-якої дискримінації за ознаками шкіри, раси й т.д., Суд не встановлює жодних обмежень щодо віку, статі, релігії, психічного стану або дієздатності заявника і т.д. До такого висновку ми також можемо дійти, поглянувши на практику ЄСПЛ. Наприклад, на справу «Ракевіч проти Росії», де порушувалися питання об-